

TLM_lausunto_TORNIO_Aapajoki_matkaviestintukiasemahanke_26032026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**TORNIO, AAPAJOKI MATKAVIESTINTUKIASEMAN RAKENTAMINEN**

Tornion kaupunki / Meri-Lapin ympäristöpalvelut on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa lupahakemuksesta, joka koskee Elisa Oyj:n matkaviestintukiasemahanketta Tornion Aapajoelle. Lausuntopyyynnön liitteenä museolle on toimitettu linkki Lupa-asiointipalveluun, jossa, muun muassa lupahakemus sekä asemapiirros, laittilan ja telemaston pääpiirustukset (Sitema Oy, 27.11.2025) ovat nähtävissä. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Lupahakemuksen ja sen liitteiden mukaan Aapajoelle, kiinteistölle 851-430-1-33, Rantatalo on tarkoitus rakentaa matkaviestintukiasema, johon kuuluvat 54 metriä korkea vapaasti seisova ristikkomasto sekä 8,5 m² kokoinen laitesuoja. Asiakirjojen mukaan masto rakennetaan erillissuunnitelman mukaan, kun mastontoimittaja on valittu ja maston rakenne suunnitellaan tarkemmin vasta maston toimittajan rakennepiirustuksissa. Maston värytys määräytyy mastontoimittajan ja lentoesteluvan mukaan. Laitesuojoissa on piirustusten mukaan loiva harjakatto sekä peltiverhoilu sekä seinissä, että katossa, värinä tummanharmaa. Lupahakemuksen mukaan laitesuojoille tuodaan tarvittavat liittymäkaapeloinnit (sähkö ja tietoliikenne), mutta asiakirjoista ei ilmene mitään reittiä kaapelit kaivetaan. Tontille rakennetaan huoltotie sekä tarvittaessa nostokenttä pystytystä varten. Huoltotie hyödyntää vanhaa, käytöstä poistunutta uraa.

Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelun kohteena oleva alue sijoittuu kaavallisesti Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) ja Tornion yleiskaavan (2009) alueille. Alueella ei ole asemakaavaa. Maakuntakaavassa suunnittelun kohteena oleva alue sijoittuu **Maatalousalueelle** (MT-5099, Liakkajoki) ja yleiskaavassa **Maisemallisesti tärkeälle peltoalueelle** (MA) sekä **Paikallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön** (sk/p) alueelle.

MA-merkinnän kaavamääräys on seuraava: *Haluamme, että maiseman ja kyläkuvan kannalta tärkeitä peltoalueita, joiden yli avautuu laajoja näkymiä laaksoihin ja vesistöjen yli vastarannalle, säilytetään viljelykäytössä. Haluamme säilyttää hoidetun kulttuuriympäristön, jolla on merkittävä vaikutus alueen viihtyisyyteen, paikkakunnan imagoon ja vetovoimaan asuinalueena ja matkailukohteena. Siksi määräämme MRL 43.2 §:n nojalla, että uudisrakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan maatalouden talouskeskusten yhteyteen, metsäsaarekkeisiin tai pellon ja metsän rajan tuntumaan niin,*

Tornionlaakson museon johtaja

26.03.2026

§ 27/2026

ettei yhtenäistä peltoaluetta pirstota ja rannat säilyvät rakentamisesta vapaana. Rakentamisessa ja muita toimenpiteitä toteutettaessa on huolehdittava siitä, ettei alueen maisemallisia arvoja vaaranneta. Alueella ei myöskään saa suorittaa maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden laaja-alaista uudistushakkuuta alle 3 ha:n metsäsaarekkeissa tai istuttamista tai muuta siihen verrattavaa toimenpidettä ilman MRL 128 §:ssä mainittua lupaa. Rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään 1 hehtaari. Lisäksi suosittelemme, että valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön ja maisema alueeseen liittyvät, kyläkuvan kannalta tärkeimmät peltoaukeat säilytetään viljelykäytössä.

Aapajoki on paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö, jota koskevan kaavamääräyksen mukaan *Alueen perinteinen rakenne ja rakentamisen mittakaava tulee säilyttää. Kyläalueilla tiestön linjaukset ja vanhat pihapiirit viljelyksineen on pyrittävä säilyttämään. Uusia rakennuspaikkoja suunniteltaessa tulee noudattaa perinteistä sijoittelutapaa ja pihapiirin muodostusta. Alueella olevia rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä mainittua lupaa.*

Suunnittelun kohteena olevaa aluetta lähin **valtakunnallisesti arvokas maisema-alue** (VAMA2021) **Eteläisen Tornionlaakson maisemat** sijoittuu noin 5,2 kilometriä luoteeseen ja lähimmät **valtakunnallisesti merkittävä rakennetut kulttuuriympäristöt** sijaitsevat Tornion keskusta-alueella reilut 18 km etelään. Lähin maakunnallisesti arvokas maisema-alue (MAMA 2016) **Liakanjokivarsi** sijoittuu noin 2,5 kilometriä rakennuspaikasta kaakkoon. Lähimmät yleiskaavassa osoitetut maakunnallisesti tai paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sijaitsevat yli kolmen kilometrin päässä Tornionjoen rannalla.

Suunnittelun kohteena oleva maston rakennuspaikka sijaitsee Aapajoen ja Liakanjoen varsille sijoittuvan kyläasutuksen keskellä. Aapajoentien ja Virkakummuntien varsille sijoittuvan asutuksen väliin sijoittuu mosaiikkimainen, pienten peltoaukeiden ja metsäsaarekkeiden muodostama maatalousmaisema. Perinteinen maaseutuasutus on tiivistynyt 1900-luvun loppupuolella uudemmilla omakotitalotyypisillä pihapiireillä.

Maston rakentaminen ja kylämaisema

Rakennuspaikka sijoittuu kyläasutuksen pohjoisreunalle pienen metsäsaarekkeen lounaisreunalle. Metsäsaareke rajaa avointa kylämaisemaa ja mastolle avautunee suoria näkymiä kylän ydinalueelta ja todennäköisesti esimerkiksi Liakanjoen eteläpuolelta ja Liakanjokivarren maakunnallisesti arvokkaalta maisema-alueelta.

Vajaan neljän kilometrin päässä luoteessa Karungin Huruvaaran päällä sijaitsee lähin vastaava tietoliikennemasto. Kyseinen masto on lähes saman korkuinen kuin Aapajoelle nyt suunniteltu masto. Museon saamien tietojen mukaan Huruvaaralla olevaa mastoa ollaan uusimassa ja siellä oleva nykyinen masto korvataan jo luvitetulla, vajaan 10 metriä korkeammalla uudella mastolla. Huruvaaran päällä oleva masto sijoittuu yli 10 metriä korkeammalle maaston kohdalle kuin Aapajoen masto, jolloin se nousee parikymmentä metriä korkeammalle merenpinnasta kuin lupahakemuksen kohteena olevaa masto.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan eri teleoperaattorien tukiasemat tulisi ensisijaisesti sijoittaa jo olemassa oleviin ja/tai luvitettuihin/rakenteilla oleviin mastoihin. Nyt lausunnolla oleva masto sijoittuisi hyvin lähelle paikallisesti

Tornionlaakson museon johtaja

26.03.2026

§ 27/2026

merkittävän kyläalueen avointa ydinaluetta ja pihapiirejä. Museon näkemyksen mukaan tietoliikennemaston rakentaminen näin lähelle yleiskaavassa maiseman ja kyläkuvan kannalta tärkeäksi osoitettua peltoaukeaa olisi ristiriidassa yleiskaavan MA- ja sk/p-alueita koskevien kaavamääräysten kanssa. Peltoaukean reunalle sijoittuva masto korostuu mittakaavaltaan poikkeavana elementtinä laajemmalle alueelle, kuin avoimesta kyläalueesta sivummalle tai näkymiltään sulkeutuneempaan maisemaan sijoitettu masto. Museon näkemyksen mukaan kyläkuvallisesti parempi sijoituspaikka mastolle olisi kyläalueen ulkopuolella, etäämmällä avoimesta kylä- ja peltoalueesta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Lupahakemuksen kohteena olevat maston rakennuspaikalle ei sijoitu tunnettuja muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueesta ei kuitenkaan ole ajantasaista arkeologista inventointia. Edellinen Tornion Aapajoen kyläalueen kattava inventointi on tehty vuonna 1992 eikä ole selvää, onko kyseistä aluetta tällöinkään inventoitu.

Tämän vuoksi Tornionlaakson museo edellyttää alueen arkeologista inventointia, jotta voidaan saada ajantasainen tieto suunnittelun kohteena olevan alueen mahdollisesta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Tornionlaakson museon arkeologi voi suorittaa inventoinnin virkатыönään, kuitenkin vasta tulevilla maastokaudella (sulan maan aikana). Mikäli hanketta lähdetään edistämään kyseiselle paikalle, luvanhakijan tulee olla yhteydessä suoraan Tornionlaakson museon arkeologiin, toimittaa päivitetyt suunnitelmat, joista ilmenee myös kaapelireittien sijainti ja sopia tarkemmin inventoinnin ajankohdasta. Vasta inventoinnin jälkeen museo voi antaa lausunnon arkeologisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta, jolloin lupaa ei voi myöntää ennen arkeologisen kulttuuriperinnön inventointia ja uutta lausuntoa hankkeesta. Myös mikäli maston suunniteltu paikka muuttuu, tulee museolta pyytää uusi lausunto.

Lausunnon valmisteluun on Tornionlaakson museossa osallistunut arkeologi Hanna Puolakka, joka on yhteyshenkilönne museolla (etunimi.sukunimi@tornio.fi, puh. 040 482 0773).

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Meri-Lapin ympäristöpalvelut
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto